

Dora Duncker

*Markíza
de Pompadour*

PRÍBEH KRÁĽOVEJ FAVORITKY

Jeanne-Antoinette Poissonová
markíza de Pompadour

Ludovít XV.
Milovaný

*Markíza
de Pompadour*

Dora Duncker

*Markíza
de Pompadour*

PRÍBEH
KRÁĽOVEJ FAVORITKY

D. Orys
2019

© Translation: Mária Hýlová, 2016
© Slovak edition: D.Orys, 2019

ISBN
ISBN 978-80-89929-19-1 (epub)
ISBN 978-80-89929-20-7 (mobi)
ISBN 978-80-89929-18-4 (pdf)

1. kapitola

Vo veľkom kozube praskali bukové polená a vysoko šľahajúce plamene osvetľovali malý útulný salón rubínovočerveným svetlom. Teplo príjemne doliehalo až k záhybom ťažkého tmavomodrého brokátového závesu, ktorý zakrýval zamrznuté okenné tabule.

Na nízkej taburetke pred ohniskom sedela mladá žena. Štíhla súmerná postava v pohodlnom hodvábnom odeve bola trochu predklonená. Odraz plameňov, ku ktorým vystierala pekné jemné ruky, aby si ich zohriala, orámoval jej svetlovlasú hlavu a kúsok bielej šije.

Za mladou ženou, s rukami na jej pleciach, stál približne päťdesiatročný muž – urastený, vznešene oblečený. Sivá napudrovaná parochňa zvláštne kontrastovala s tvárou s mladistvými očami.

„No, Jeanne, ešte stále zamyslená?“ spýtal sa, zľahka sa naklonil a jemne pohladkal bohaté mäkké vlasy mladej ženy. „Takže si nakoniec predsa len zatúžila po manželovi, ktorého sme poslali na cesty?“

Jeanne d'Étiolles so smiechom vyskočila a medzi bledými perami sa jej zablykli biele zuby. V očiach neurčitej farby hrali tisíce veselých čertíkov. Chytila muža za ramená.

„Tomu ani sám neveríte, strýko Tournehem. Viete tak dobre ako ja, prečo sme Charlesa poslali na cesty.“

Vysoký muž sa pousmial.

„Áno, dočerta. Môj ešte stále zamilovaný synovec odchádzal len veľmi nerád. A čo naša *grande affaire*, naša veľká vec? Binet ešte nedal o sebe vedieť?“

Jeanne d'Étiolles potriasla hlavou a veselo luskla jemnými prstami.

„Chúd'a mama prežíva hrozné muky. A úplne bezdôvodne. Keby Binet neprišiel, tak by som išla do Versailles bez pozvánky. No nebojte sa, on príde.“

Pán Le Normant de Tournehem sa pozrel na prítiažlivú osôbku. Bol presvedčený, že by to naozaj urobila.

Jeanne prudko dosadla späť na taburetku a strýka svojho manžela, svojho najlepšieho priateľa, stiahla do hlbokého tmavomodrého kresla. Jeho pestované ruky ozdobené prsteňmi vzala medzi svoje dlane.

„Milý strýko,“ hovorila živo a jej jemnú tvár zalial rumenec, „všetko bude v poriadku. Všetko bude tak, ako má byť, inak to ani dopadnúť nemôže. Cítim to tu a tu,“ urobila dva rýchle pohyby k srdcu a k múdremu bielemu čelu. „Viete, už u uršulínok v Poissy ma dievčatá volali Malá kráľovná. Vždy sa zhlukli okolo mňa a čakali na moje rozkazy.“

„Nezabúdaj ani na madame Lebou,“ skočil jej do reči Tournehem. „Tá ti predpovedala, že sa jedného dňa staneš favoritkou nášho milovaného kráľa. A to si ešte nemala ani deväť!“

Jeanne len prikývla a oduševnene pokračovala:

„Nemala som vždy toľko šťastia ako teraz. Ale časy sa zmenili, odkedy madame de Châteauroux zomrela. Už niet nikoho, kto by tvrdil, že za ňou kráľ smúti a že jeho srdce nie je voľné... No ešte pred nejakým časom...“

Jeanne sa trochu ironicky usmiala.

„Keď som mu v sénartskom lese vbehla na koni do cesty, ešte ho dokonale ovládala. Vtedy mi kráľ nesmel venovať ani slovo, ani pozdrav, hoci...“

„Hoci si sa mu už vtedy zapáčila v tých modro-ružových šatách a koketnom klobúčiku, v ktorých si vyzerala ako amazonka, ty malá čarodejnica!“

Jeannine pekné oči víťazoslávne zasvietili.

„Môžete mi veriť alebo nie, strýčko, ale kráľ mi pri nedávnej audiencii neukázal práve priateľskú tvár. Bez okolkov síce udelil pre môjho muža *fermier général* – ale keď...“ zamyslene sklonila hlavu. „Bolí sme sami – on by...“

Pán Le Normant potriasol hlavou.

„Nepoznáš kráľa tak dobre, ako si myslíš. Je tak trochu ťažkopádny a plachý, keď sa mu hneď príliš nepoklonkuje – a od teba bolo múdre a správne, že si tak neurobila.“

Rýchlo ho prerušila. Opäť sa postavila a pretiahla sa. Ruky vystrela k plameňom, akoby sa ponárali do žiaru, a zvolala hlasom plným túžby a pevnej vôle:

„Len preč z tohto malého tesného sveta – vládnuť, cítiť svoju moc a držať opraty pevne v rukách... Presadiť svoju vôľu napriek všetkému odporu.“

„A čo kráľovná Mária Leszczyńska?“

„Hm, to nie je žena pre Ľudovíta Milovaného – o sedem rokov staršia, škaredá, zničená po deviatich pôrodoch, bez ducha a vôle. Nezľaknem sa žiadnej Márie Leszczyńskiej. Ničoho a nikoho sa nebojím – pretože ho milujem.“

Pán Tournehem sa neveriecky usmial.

„Jeanne, neklam samu seba! Ako si prišla na to, že kráľa miluješ?“

Pohodila hlavou. Plameň horiacich polien vytváral okolo jej svetlohnedých vlasov ohnivú žiaru.

„Milujem ho, lebo ho milovať chcem. Chápete to, strýko Tournehem?“

Pán Le Normant mlčal.

V Jeanniných očiach bolo svetlo – horúce a silné, výrečnejšie ako jej slová – čo už v jadre uhasilo všetky jeho protesty. Teraz k nemu pristúpila a nežne mu položila ruky na plecia.

„Ak sa kráľovi páčim, veľmi páčim, vďačím za to vám, strýko Tournehem. Vy ste zo mňa urobili to, čo som. Vy ste mi otvorili zmysly pre všetko pekné a veľké. Dali ste ma vzdelávať v exaktných vedách aj v slobodnom umení, vy ste

mi ukázali, že pre ženu existujú aj iné úlohy ako vydať sa a mať deti.“

„A Alexandra?“ Tournehem sa pokúsil vtipkovať.

Jeanne sa nežne materinsky usmiala.

„Je dobre, že je tu malá – o to viac, že som o svoje prvé dieťa tak skoro prišla – to mi však ponecháva dostatočný priestor na mnoho iných vecí, priestor a silu naplniť svet svojím menom. A keď sa to stane, odvdáčim sa vám, otcovi, matke aj bratovi Abelovi, všetkým, čo mi chceli dobre.“

„A Charles-Guillaume, tvoj manžel?“

„Je to dobrý, poriadny muž – ale... Ja potrebujem niečo iné... Prirodzene...“

Pán Tournehem už vedel dosť.

V tej chvíli sa za jedným z tmavomodrých brokátových závesov otvorili dvere. Vstúpila ešte stále pekná, no chorľavo vyzerajúca žena na začiatku štyridsiatky. Živo, s prostými pohybmi, ktoré sa veľmi líšili od vznešenej, vrodenej grációznosti jej dcéry, podišla k Jeanne a Tournehemovi.

„Čo na to povieť? Bratranec Binet tu ešte stále nie je! Asi nedostal pozvánku pre Jeanne – a akurát na dauphinove svadobné oslavy – je to... mohlo by...“

Madeleine Poissonová sa chystala dupnúť nohou, no pohľad na Tournehema ju zastavil.

„Moja milá Madeleine,“ povedal polohlasne, „už nie ste taká očarujúca, aby ste si mohli dovoliť takéto extravagantné správanie. Predtým sa vám odpúšťalo veľa pre vašu krásu. No už aj sám pán Poisson je citlivý na vaše príliš búrlivé emócie.“

Jeannina matka sa tvárila, že ho nepočula a s vystretými rukami pristúpila k dcére, ktorá zadumaná vážne hľadelá do plameňov.

„Ty moje chúd'atko! Na to sme ťa tak dobre vychovali, preto si taká krásna ako anjel, aby ten somár, ten Binet... Alebo vari zabudol, že palác des Chèvres je na ulici Croix des Petits Champs?“

Jeanne pohladila matku po zvädnutej, ešte nedávno takej peknej tvári, ktorú jej vlastná tvár už dávno predstihla.

„Upokojte sa predsa, drahá mama! Bratranec Binet nie je somár...“

„Tak teda nedostal pozvánku, čo je ešte horšie,“ vzlykla Madeleine Poissonová.

„Dostane ju. Nepodceňujte moc komorníka jeho výsosti dauphina. Nezabúdajte, že svadobné oslavy prinášajú veľa práce – a nejaký čas trvá, kým dorazí z Versailles do paláca des Chèvres!“

Pani Poissonová si utrela slzy.

„Asi máš pravdu, miláčik. Si múdrejšia ako my všetci dokopy, moja milovaná Jeanne,“ objala svoju pôvabnú dcéru a pobožkala ju. „Pán Tournehem,“ obrátila sa s vyumelkovanou obradnosťou na Le Normanta.

Tournehem sa jej s jemu vlastnou láskavou iróniou zľahka uklonil.

„Pani Poissonová?“

„Dnes mi v krátkosti napísal Poisson a odvolal sa na list, ktorý vám poslal z Rýna, myslím, po kuriérovi. Písal, že vás oboznámil s aktuálnym stavom jeho záležitostí. Ako sa veci majú?“

Jeanne sa zvedavo odvrátila od ohňa k pánu Le Normantovi.

„Ozaj, čo je so záležitosťami chudáka papá? Tí ľudia by sa mali viac snažiť a napraviť jeho vyhostenie. A bratia Pârisovci, pre ktorých sa v podstate obetoval, by sa mali do toho viac vložiť.“

„Ale, ale, moja milá Jeanne, nesmieme – napriek všetkej oddanej láske – zmenšovať chyby tvojho otca. Ako člen zá-sobovacej komisie trochu prehnane hospodáril do vlastného vrečka.“

„Ale, prosím vás,“ ozvala sa Madeleine Poissonová. „François sa pri predzásobovaní Paríža takmer zbral. Potom ľahko mohli vzniknúť nejaké drobné chybičky vo financiách.“

„Pokladnica od neho žiada vrátiť 232-tisíc libier. Ak toto nazývate malými chybičkami!“

Madeleine znovu vybuchla.

„Nechajte tie staré záležitosti, Tournehem! Rozsudok vyniesli takmer pred osemnástimi rokmi. Keďže jeho eminencia kardinál Fleury presadil, aby sa François mohol po ôsmich rokoch z Nemecka vrátiť, štátna rada mu odpustila časť dlhov a Pârisovci ho s radosťou opäť prijali do svojich služieb, môj muž nemôže byť zlodejom, ako ho vykresľujete.“

Tournehem sa len usmial nad priateľským hnevom. Pohodlne sa oprel v ťažkej pozlátenej leňoške, na ktorú si sadol počas rozhovoru, a povedal:

„Tak to by sme zasa boli pri našom starom spore, ktorý je nielen zbytočný, ale aj nezmyselný, pretože všetci chceme pre Poissona to najlepšie, čo si, mimochodom, za svoj talent a energiu ani spolovice nezaslúži.“

„Áno, strýko, až budem tam, kde onedlho budem,“ vymenila si s ním Jeanne pohľad plný porozumenia, „môjmu otcovi sa ujde patričnej cti a priazne.“

Madeleine Poissonová dojata objala svoje dieťa.

„Áno, ty nás všetkých urobíš šťastnými,“ vzlykla, potom sa takmer tým istým dychom opäť vrátila k rozhorčenému tónu a začala hromžiť na Bineta. „Keby tu už ten prekliaty hlupák bol!“

Bez toho, aby si všimal temperamentný výbuch Madeleine Poissonovej, nadviazal Tournehem na predchádzajúci rozhovor. Dvadsaťštyri rokov stačilo, aby si na jej maniere zvykol.

„Mimochodom, Poissonovi sa nedarí zle. Zdá sa, že jeho cesta do Rýna, kam ho bratia Pârisovci poslali s tajným poslaním, sa pravdepodobne vydarila. Múdry, citlivosť a rafinovaný človek, akým Poisson je, bude onedlho opäť na poriadku.“

„Daj Boh a svätá Panna Mária, aby to tak bolo!“ pani Poissonová zbožne zdvihla oči k stropu salóna. „Dnes som už za neho trikrát klácala na modlitebnom kláčadle.“

„Dúfajme, že nie zbytočne,“ utešoval ju ironicky Le Normant a polohlasne dodal: „Vy viete, Madeleine, že nebu sa väčšmi páčia modlitby hriešnikov ako spravodlivých!“

Pani Poissonová sa tvárila, že nič nepočula, čo jej však nebránilo v tom, aby mu venovala koketný pohľad svojich ešte stále očarujúcich očí.

Jeanne, ktorá mala nadanie všetko vidieť a počuť, aj keď sa venovala niečomu inému, neušla Tournehemova poznámka ani matkin pohľad, hoci sa už nejakú chvíľu opierala o okno. Opäť jej, ako už neraz predtým, napadla myšlienka: Nie je Tournhem, tento vznešený vzdelanec, ktorý jej v neprítomnosti otca doprial rozsiahle vzdelanie a s ktorým ju viaže také dokonale porozumenie, predsa len jej skutočným otcom?

Zamyslene pritlačila čelo na zamrznuté okenné tabuľky. Načo je však dobré takéto mudrovanie? Pravdu sa pravdepodobne nikdy nedozvie. Ostatne, pravda by aj tak neovplyvnila jej city ani názor na oboch mužov. Mala rada obidvoch, nadaného, násilníckeho, neotesaného, v podstate však dobromyseľného Poissona, ako aj vzdelaného a uhladeného Tournehema. V budúcnosti, keď dosiahne svoj životný cieľ, bude sa rovnako usilovať o šťastie a možnú slávu obidvoch týchto mužov.

Keď sa Jeanne d'Étiolles otočila, počula, že Tournhem hovorí o jej bratovi Abelovi.

„Načo mu je krása, Madeleine, keď je lenivý a bez ctižiadosti?“

Žena, ktorá sa krčila na stoličke pred ohňom, unavene odpovedala, že nevie, ako je možné, že jej synovi chýba akýkoľvek temperament. V skutočnosti je Abel plachý a nadmieru bojazlivý, a preto nie je vhodný na žiaden post.

„Ale výsledok zostáva rovnaký.“

„Ja ho už preberiem z nečinnosti, len počkajte!“ zvolala Jeanne a pristúpila k nim s hrdo zdvihnutou hlavou.

„Naprav to, čo tvoj otec zanedbal korbáčom!“

„Nebojte sa, strýko Tournhem, viem, ako na brata.“

„Ticho!“ zvolala madame Poissonová a rýchlo vstala zo stoličky. „Práve odbočuje nejaký koč do ulice Croix des Petits Champs.“

Vrhla sa k oknu a nechtami sa pokúsila z tabuľky skla zoškrabať námrazu. A keď sa zvuk kolies na hrbolatej ceste priblížil, letela k dverám, doširoka ich otvorila a hlasno zavolala na Nanette, ktorá robila posledné úpravy na Jeanninom kostýme na maškarný ples vo Versailles. Kostým bol zatiaľ pre všetkých veľkým tajomstvom.

„Nanette, Nanette!“

Slúžkina čierna hlava sa objavila na schodoch.

„Rýchlo! Prichádza návšteva, otvor bránu pre koč!“

Pán Binet, komorník jeho výsosti dauphina, sa usmieval, keď videl usilovnosť peknej komornej.

„Len pomaly, pomaly, malička! Veď mi roztrháte kabát. Tak veľmi to ponáhľa?“ a ešte zavolať na kočiša, aby koč pristavil o hodinu. Očarená Nanette sa zatiaľ uprene dívala na vyumelkovaný erb na jeho dverách.

Pán Binet vykročil po schodoch veľkými majestátnymi krokmi.

„Je doma moja krásna sesternica?“ opýtal sa nenútene.

Zhora zo schodov sa ozval ostrý hlas madame Madeleine.

„Už vás očakávame, bratranec. Netrzeplivo očakávame.“

Binet pokrčil plecami v elegantnom tmavom kabáte.

„Služba na dvore má prednosť pred službou dáme!“

Vyšiel na horný schod a galantne Madeleine pobožkal ruku.

„Zdravím vás, pani Poissonová!“

„Prečo tak formálne, môj milý Binet, prečo nie sesternica – teta?“

„Pretože som príbuzný rodiny d'Étiollesovcov, a nie Poissonovcov,“ dôstojne a dôrazne odpovedal komorník jeho výsosti dauphina.

Pani Poissonová chytila svojho host'a za nariasené čipky na rukáve.

„To je jedno! Dôležitejšie je – priniesli ste pozvánku?“

Veľký muž opäť pokrčil plecami.

„Bol by som tu inak?“

Madame Poissonová si uľahčene vydýchla a prežehnala sa.

„Vďakabohu, vďakabohu!“

Keď vošli do modrého salóna, kde dohorievajúce polená vydávali už len slabú žiaru, našli miestnosť prázdnu. A kým madame Poissonová zapálila viacramenný svietnik, Binet sa netrepezlivo opýtal na madame d'Étiolles.

„Moje poverenie sa týka mojej peknej sesternice.“

„Určite je pri malej. Jeanne je veľmi nežná matka.“

„O jednu cnosť viac,“ povedal významne Binet s cynickým úsmevom.

Madeleine prikázala Nanette, ktorá práve naliala hosťovi muškátové víno a predkladala pred neho malé košíky s jeho obľúbeným sladkým pečivom, aby zavolała madame d'Étiolles. No len čo to Madeleine dopovedala, už vchádzala do izby Jeanne žiariaca očakávaním.

Binet pobozkal jej štíhlu ruku a podržal ju dlhšie, ako bolo potrebné.

„Všetko je v najlepšom poriadku!“ pošepkal. „Mám vám toho veľa čo povedať.“

Jeanne prikývla a požiadala svoju matku, aby ich nechala s Binetom osamote. Keď Madeleine váhala, či má skutočne odísť, opýtal sa Binet netrepezlivo:

„Smiem sa opýtať, madame, kto je paňou v paláci des Chèvres? Vy, ktorá ste tu len hosťom, alebo madame d'Étiolles, ktorej dom patrí?“

Pani Poissonová sa už-už naňho vrhla, dcérin prosebný pohľad ju však zastavil. Nahnevaná mlčky opustila izbu.

„A teraz rozprávajte, bratranec,“ poprosila ho Jeanne s blčiacimi lícami. „Skutočne som sa kráľovi páčila? Naozaj ma chce mať na oslave? Jeho modré oči, panebože, najkrajšie modré oči vo Francúzsku, ako sa hovorí, sa na mňa na audiencii pozerali veľmi láskavo. Povedali ste jeho veli-

čenstvu, že som ho už oplakávala, keď ležalo smrteľne choré v Métach?“

Binet pohladkal ruku svojej sesternice.

„Všetko som mu povedal, priamo alebo prostredníctvom vojvodu d'Ayen. Jeho veličenstvo nezabudlo na očarujúcu amazonku zo sénartského lesa. Mimochodom, Ayena môžete celkom isto pokladať za spojenca.“

Binet siahol do vrečka.

„Tu je pozvánka na záverečnú svadobnú slávnosť, na zajtrajší maškarný ples vo Versailles a pozajtra na ples v mestskom dome.“

Jeanne s víťazným úsmevom mávala pozvánkou v ruke. Nahlas prečítala svoje meno a dátum.

„Tento dátum by sa patrilo zapamätať – 25. februára 1745 istá madame d'Étiolles prvýkrát vkročí na parket vo Versailles,“ poznamenala veľavravne.

Jeanne sa zamyslene posadila a jemnú oválnu tvár si oprela o ruku. Po krátkej chvíli, počas ktorej Binet so záľubou a istý si svojou vecou hľadel na túto krásnu bytosť, váhavo povedala:

„Vo svojom optimistickom očakávaní sme nepomysleli na jedno, Binet. Nepatrím k dvorskej spoločnosti, som meštianka. Prenesie sa cez to kráľ?“

Binet pokýval hlavou so všvedúcim výrazom.

„Práve v tom spočíva pre jeho veličenstvo nová výzva. Kráľ sa už presýtil žien, ako sú dámy Maillyová, Vintimillová či Châteaurouxová. Všetkých sestier Nesleových¹ má už, myslím, dosť. Čas urodzených dám sa pre neho skončil. Priniesli mu len samé protivenstvá.“

„A predsa ich miloval. Zvláštne – tri sestry – jedna vystriedala druhú.“ A v duchu si pomyslela: „Vďakabohu, že nemám sestru!“

¹ Sestry Nesleové (pozn. red.) – grófká de Mailly, markíza de Vintimille a vojvodkyňa de Châteauroux. V skutočnosti sa z piatich sestier Nesleových až štyri stali milenkami Ľudovíta XV. Kráľovu priazeň si získala aj vojvodkyňa de Lauraguais.

„Kráľ koketuje s mešťanstvom. Buržoáziu potrebuje a chce si ju uctiť tým, že si za milenku vyberie neurodzenú ženu. Ale to všetko vám lepšie ako ja vysvetlí vojvoda d'Ayen alebo sám kráľ.“

Na okamih sa odmlčal.

„Ste veľmi múdra, Jeanne, a pritom, nepopierajte, ste v podstate chladná. Keď získate priazeň Ľudovíta Milovaného – a nepochybujem, že sa vám to podarí, veľmi rýchlo nazriete do všetkých záležitostí hlbšie a jasnejšie ako my, ktorí sme na dvore už roky. Na jedno by som vás však chcel upozorniť už teraz: kráľove myšlienky a city nezostávajú dlho pri žiadnej záležitosti ani pri žiadnej žene. Kto si ho chce udržať, musí ho vedieť ustavične zamestnávať a zabávať, skrátka, donútiť ho prekonať seba samého, aby nepodľahol častým návalom melancholickej nudy, ktorá sa ho drží ako choroba.“

Jeanne chápavo prikývla.

„Viem o tých náladách. Abbé Bernis a vojvoda de Nivernais, s ktorými som sa spoznala v salóne madame Geoffrinovej a občas som ich stretla aj v Étiolles, mi o tom často rozprávali. A Voltaire o tom dokonca aj spieva pesničku. Kde len môže byť ten starý posmeškár?“

„Hovorí sa, že u svojej priateľky v Cirey.“

„U múdrej markízy du Châtelet!“ zasmiala sa Jeanne. „Viem si ich oboch živo predstaviť, ako sa v jej milovanej Champagni venujú matematike a prírodným vedám namiesto toho, aby...“ zahryzla si do pery a zadržala smiech.

Binet pozrel na hodiny na kozubovej rímse.

„Už bude deväť! O desiatej sa mi začína služba. Ostatne, momentálne jeho výsosť dauphin, inokedy presnosť sama, neprikladá veľký význam presnosti, taký je zaľúbený do svojej nevesty infantky.“

„Tým lepšie,“ pomyslela si Jeanne. „Tak sa aspoň nebude starať o iné veci, pri ktorých tohto zbožného muža vôbec nepotrebujeme.“

Binet vstal a vložil si do úst posledný sladký koláčik.

„Ešte jednu otázku, najkrajšia sesternica! Už ste si zaobstarali nejaký zaujímavý kostým? Čo budete mať na sebe?“

Jeanne si priložila prst na ústa.

„Pst! To je štátne tajomstvo, bratranec.“

„Och, och! Ale ja ho môžem poznať, nie?“

„Napriek všetkej vd'ačnosti, ktorú k vám pociťujem – nie!“

„Nedáte sa prehovoriť?“

„Nie!“

Teraz sa na ciferník hodín pozrela Jeanne.

„Služba volá, bratranec. Aj zamilovaný dauphin potrebuje svojho komorníka. Možno teraz viac ako inokedy,“ uklonila sa a otvorila mu dvere.

„Sto hrmených! Desať ku jednej, že táto kráska túto hru vyhrá,“ pomyslel si Binet, keď kráčal dolu schodmi.

Len čo sa za Binetom zatvorili dvere, Jeanne odomkla písací stolík medzi brokátovými závesmi a vybrala z neho papierový zvitok. Vzala ho k stolu s viacramenným svietnikom a rozvinula ho.

Rytina na ňom zobrazovala Athénaïs de Montespan podľa známeho portrétu od Mignarda. Jeanne si na zajtrajší maškarný ples dala ušiť kostým podľa šiat milenky kráľa Ľudovíta XIV. práve z tohto obrazu.

Len drahokamy a vzácne čipky nedokázala napodobniť. Na to prostriedky pána d'Étiolles nestačili, napriek štedrosti strýka Tournehema.

Jeanne sa dlho zamyslene pozerala na papier, ktorý tajne zobrala zo strýkových zbierok. Pochopí kráľ zámer, ktorý ju viedol k tomu, že si vybrala práve tento kostým? Pozorne si prezerala nádhernú modrú farbu hodvábneho, čipkami ozdobeného opaska, hodvábnu sukňu s bohatými výšivkami, hnedočervený plášť na pleciach, šnúru perál vo zvlnených, vysoko vyčesaných vlasoch podobnej farby ako jej.

Jeanne nevedela, či si má želať, alebo sa báť, aby kráľ uhádol jej úmysel.

Akú víťazoslávnú vyčaroval Mignard na tomto kúsku

papiera tú krásnu ženu, ktorá dokázala poraziť Louise de La Vallière! A predsa po víťazstve nasledovala porážka! Po Montespanovej prišla madame de Maintenon, ktorá jej z ruky vytrhla žezlo.

Jeanne striaslo od zimy a podišla ku kozubu, v ktorom dohasínal slabý oheň. Vážnymi očami sa pozrela do plameňov. Potom pohodila hlavou a bielymi zúbkami si zahryzla do pekne vykrojenej spodnej pery, až sa objavila krv.

Nie, vo Francúzsku Ľudovíta XV. sa nesmie objaviť nijaká madame de Maintenon!

2. kapitola

Mrazivou februárovou nocou viezol koč pána de Tournehem a Jeanne d'Étiolles do Versailles. Na žiarivej modročiernej oblohe sa trblietali hviezdy a na ceste ležal ťažký, zamrznutý sneh. Stromy na okrajoch cesty akoby zahalené do bielej ligotavej šatky už z veľkej diaľky ukazovali cestu do kráľovského paláca, ktorého osvetlené fasády žiarili do okolitej krajiny.

Jeanne sa vyklonila z okna koča. Oči mala doširoka otvorené, jemné nozdry sa jej chveli. V ligotavých stromoch videla symbol svojej žiarivej budúcnosti.

Okolo paláca sa zhromaždil dav. Parížania, vždy pripravení byť „pri tom“, dobre naladení a odhodlaní vydržať aj v najhoršej tlačnici, stáli pritísnutí k sebe ako múr. Koče pozvaných hostí sa len s námahou predierali k portálu.

Jeanne s rozžiarenými očami pozerala na dlhý rad kočov ozdobených zlatými erbmi, na lokajov v zamatových a hodvábnych livrejach a bežcov s trojrohými klobúkmi na napudrovaných parochniach.

Gavalieri, ktorí sa nevedeli dočkať, kedy sa dostanú do plesovej sály, netrpezlivo vyskakovali z hodvábnych vankúšov svojich kočiarov. Cez otvorené dvere videla Jeanne v jase žiarivého osvetlenia trblietať sa ich zlatom a striebrom vyšívané šaty, čipkové žabó, šerpy s jagavými rukoväťami kordov, biele hodvábne pančuchy a vysoké lakované kožené

topánky s červenými podpätkami na bielom snehu. V rukách zvierali klobúky a dlhé paličky zo slonoviny so zlatou ruko-
vťou, na hlavách mali veľké nenapudrované parochne
siahajúce až na plecيا. Vznešená spoločnosť dôstojne kráčala
k jednému z vchodov do paláca.

Masky boli obozretnéjšie, trpezlivo sa zdržiavali v kočiach.
Jeanne len občas zazrela hlavu učesanú a napudrovanú à la
Watteau, ženský hodvábný klobúčik ozdobený svetlofarebnými
stužkami či gavaliera v kostýme Španiela – na počesť mladej
dauphinky –, ktorý sa hlboko vykláňal z veľkého okna svojho
kočiara.

Oba rady kočov postupovali pomaly, krok za krokom.

Zdalo sa, akoby sa celý Paríž vydal na cestu do Versailles,
aby oslávil sobáš dauphina s mladou španielskou infantkou,
zväzok, ktorý vyvolal všeobecné sympatie národa ako žiaden
iný.

Recepcia a kráľovino predstavenie v Zrkadlovej sieni,
ktoré sa začali o šiestej, sa už dávno skončili. Ľudovít a Mária
Leszczyńska sa o deviatej zúčastnili na slávnostnej hostine a
na polnoc bol ohlásený začiatok maškarného plesu.

Dav, ktorý sa predieral k palácu, stále narastal. Rad kočiarov
sa už dávno rozdelil. Hostia vystupovali po mramorových
schodoch aj z dvora, z obidvoch strán vchádzali do nádherne
osvetlených priestorov paláca.

Konečne prišiel rad aj na Jeanne d'Étiolles. Dav ju tlačil
a posúval dopredu, ani nevedela, ako sa dostala ku dverám
Zrkadlovej siene. So široko roztvorenými očami sa pozerala
do sály. Srdce v hrudi krásnej ženy divoko bilo.

Bola to skutočne kráľovská nádhera! Dychtivým pohľadom
vpíjala jas nespočetných sviečok, ktorých svetlo sa tisícnásob-
ne odrážalo v zrkadlách a osvetľovalo drahocenný nábytok,
zlaté, strieborné, drahokamami zdobené doplnky a ťažké
brokátové látky.

Pod stropnými maľbami od Lebruna sa masky rýchlo roz-
páchli, pričom sa navzájom doberali a žartovali. Popri Jeanne,

ktorá stála trochu v úzadí, aby lepšie videla a spoznala známych ľudí, prechádzali masky v kostýmoch všetkých možných národov: Arméni, Turci, Číňania i Afričania. Medzi nimi robili harlekýni a kolombíny, pútnici a pútničky kotrmelce a saltá. Lekári a učenci, ktorí dôstojne kráčali cez dav vo vysokých parochniach a s dlhými paličkami so zlatou rukoväťou v rukách, akoby práve vystúpili z Molièrových komédií. Ženy mali široké krinolíny také vyzdobené nespočetnými kvetmi, volánikmi a stužkami, že tie nízke vyzerali ako guľky a vysoké ako zvony. Mali síce šaty podľa najnovšej módy, no s nádychom karikatúry, ako to už k maškarnému plesu patrí.

Popri Jeanne pyšne prechádzali muži v kabátoch s drahocennou výšivkou na zlatom alebo striebrom pretkávanej látke. Na sebe mali odev dvoranov Ľudovíta XV., na hlavách zľahka napudrované parochne a pred tvármi si pridržali masky.

Keď skupina prešla, začula Jeanne za sebou:

„Videli ste tých dvoranov, kontesa?“

Veselý mladý hlas obdivne odpovedal:

„Och, boli nádherní! Musia to byť veľmi bohatí ľudia.“

Rečník stlmil hlas, ale Jeannine jemné uši predsa počuli, keď povedal malej kontese:

„Veľký omyl. Tí páni sú obyčajní vidiecki veľkostatkári, ktorí prišli na kráľov príkaz na svadobný obrad. Vzhľadom na to, že vedia o záľube panovníka v krásnych odevoch, a šaty, ktoré majú na sebe – mimochodom, ani jedny nestáli menej ako 2 000 libier –, nemôžu zaplatiť, uzavreli s jedným parížskym krajčírom dohodu a požičali si oblečenie na tri hlavné slávnosti. Na maškarný kostým im už nezvyšilo.“

Jeanne pozorne načúvala. Každé jedno slovo o pomeroch na dvore Ľudovíta XV. malo pre ňu veľký význam.

Teraz sa popri nej prehnala spoločnosť Poliakov. Štíhle pružné postavy mali na počesť kráľovnej oblečené do krojov jej rodnej krajiny.

Po odchode týchto skupiniek sa Jeanne čoraz viac dostávala

do popredia. Jej útla súmerná postava v zaujímavom kostýme, očarujúca šija, oblosť jej brady, nádherné vlasy, ktorých prirodzená farba sa leskla v žiare záľahy svetiel, všetko to začalo vzbudzovať pozornosť.

Dvaja harlekýni ju obtancovali odvážnymi krokmi a ešte odvážnejšími rečami. Dlhými krokmi k nej pristúpil aj jeden z doktorov a trval na tom, že jej odmeria pulz. Benátsky dóža opustil svoju dámu, červenovlasú kolombínu, a rýchlo vykročil k Jeanne.

„Najkrajšia Athénaïs, smiem vás poprosiť o tanec?“

Jeanne sa pod maskou usmiala, ale odmietavo pokrútila hlavou. Nikto nesmel rušiť jej pozornosť. Táto slávnosť mala pre ňu len jeden cieľ – a tým cieľom bol kráľ!

Dóža sa však nedal len tak ľahko odbiť.

„Oživený Mignard! Zlaté časy Ľudovíta XIV. sú späť. Nebudte neúprosná, krásna Athénaïs! Ani madame de Montespan taká nebola – aj keď si, bohužiaľ, nemôžem lichotiť, že som kráľ Slnko...“

Jeanne spozornela. Ten mladý hlas jej zrazu pripadal akýsi známy. Nádherné lesklé biele zuby, statná postava so sklonom k plnosti, galantné spôsoby tohto dóžu – nie, nemýli sa – v honosných šatách bol oblečený abbé Bernis, jej dobrý priateľ z Étiolles.

Tu musela byť dvojnásobne opatrná. Bernis jej vždy prejavoval vreľý obdiv, ba dokonca viac ako len to. Nesmie sa prezradiť žiadnym slovom, žiadnym pohybom. Inak sa od nej ani nepohne. A dnes jej nesmie nazrieť do karát ani priateľ, ani nepriateľ.

Našťastie práve v tom okamihu nastal v stále sa zväčšujúcom dave masiek pohyb. Nervy mala na prasknutie. Žeby to bol kráľ...? Binet jej dnes ráno na poslednú chvíľu prezradil, akú masku bude kráľ mať.

Otvorili sa jedny zo zrkadlových dverí. Jeanne cítila, že má ľadové ruky. Potom sa jej krv znova rozprúdila späť do srdca. Nie, to nebol Ľudovít Milovaný!

Do galérie vstúpilo viacero ľudí bez masiek.

Jeanne spoznala dauphina s jeho mladou manželkou. Pred týmto párom kráčala Mária Leszczyńska v sprievode svojho komorníka, ako vždy v nevýrazných šatách a ako vždy, aj v tento deň bola okolo nej aura nudy.

Šťastím rozžiarený dauphin v kostýme záhradníka držal za končeky prstov svoju manželku, prestrojenú za kvetinárku. Obaja akoby vystúpili z Watteauovho obrazu. Za mladým párom kráčali vojvoda a vojvodkyňa z Chartres.

Jeanne chvíľu zvedavo pozerala na túto skupinku obklopenú tlačiacimi sa maskami, ktorá prechádzala sálou a potom zmizla na vyvýšenom pódiu, kde kráľovské pážatá ponúkali občerstvenie.

Všade sa ozývalo nepokojné mrmlanie. Kde ostal kráľ?

Jeanne stála vystretá a nehybná ako socha. Aj keby nemala masku, nikto by pri pohľade na jej tvár neuhádol, čo sa odohráva v jej duši. Jej oči spočinuli na hlúčiku dám a gavalierov bez masiek, ktorí živo debatovali, pričom sa ustavične nervózne ovievali vejármí zdobenými drahými kameňmi.

Tesne za sebou Jeanne začula, že najpríťažlivejšia z hlúčika žien je princezná de Rohan a tá menšia, stojaca najbližšie k nej, je vojvodkyňa de Lauraguais. Obe dámy, ako sa šepkalo, mali v úmysle upútať pozornosť krásneho monarchu, aby nahradili madame de Châteauroux.

V slávnostnej sále sa šepkalo, že kráľ je práve dnes zasa ochotný venovať svoju priazeň nejakej dáme.

Madame d'Étiolles sa len usmiala. Nikto však nevidel ten chladný, takmer krutý úsmev.

Náhle sa v galérii zaliatej svetlom ozvali hlasné, radostné výkriky. Od kráľovských komnát prichádzal pozoruhodný sprievod. Osem stromov, tisov, zastrihnutých podľa vtedajšej módy – podľa ešte stále uznávaných návrhov záhradného architekta Le Nôtra – sa dalo do pomalého dôstojného pohybu. Skupina krásnych žien, ktoré možno tušili, kto sa ukrýva za maskami stromov, obkľúčila tmavozelené postavy.

Keď Jeanne pozorovala toto zoskupenie, prebehol jej po tele mráz. Nadišla veľká chvíľa jej života. Na prvý pohľad spoznala podľa chôdze a držania tela medzi ostatnými gavaliermi Ľudovíta Milovaného. Jej bystrý zrak by ho spoznal medzi stovkami mužov.

Uprostred galérie sa skupina tisov rozdelila a roztancovala. Bolo po dôstojnej chôdzi. Menej živo ako ostatní kráčať. Jeanne z neho nespúšťala oči. S jemu vlastným ležérnym a trochu unudeným pôvabom pozdravil madame de Rohan a de Lauraguais. Vzápätí ho obkolesila skupina kolombín, ktoré doňho drzo dobiedzali. Tieto drzé masky očividne nevedeli, komu adresujú svoje frivolné žartíky. Stačilo však jedno panovačné gesto a ustrašene sa rozpíchlí.

Dvoru na pódiiach sa kráľovský tis zámerne otočil chrbtom. Keď uvidel akúsi bezstarostnú žienku v dlhom hodvábnom plášti, o ktorej podľa málo dvorného správania usúdil, že ide pravdepodobne o meštianku, ako sa vešia na jeden z tisov, ktorý sa mu postavou a pohybmi najväčšmi podobal, otriasol ním tichý smiech. Tá maličká mala poriadnu guráž! Nepochybne si myslí, že tis, ktorý oblieha, je kráľ. Ľudovít sa nahlas zasmial. Šľachtic, spríbuznený s Máriou Leszczyńskou, sa rozpálil. Nedal sa dlho prosiť a ľahkomyselnú maličku si odviedol do kabinetu.

Kráľ sa chvíľu pozeral, ako pár zmizol, potom si stiesnene vzdychol.

Zasa sa v ňom ozval bolestný pocit prázdnoty. Čo by dal za také dobrodružstvo, aké jeho bratrancovi padlo do lona úplne bez námahy! Vie, že mu stačí iba vystrieť ruku. Odvšadiaľ sa ho snažia prilákať snehobiele šije, biele ruky, vyzývavé oči. Nepreberné množstvo žien je pripravených vzdať sa mu na prvé kývnutie, nasledovať ho do najtajnejších kútov jeho „malého kabinetu“.

No práve to ho nudí. Túži po niečom, čo by bolo úplne iné ako všetko doteraz, ale jeho predstavy sú nejasné, neuchopiteľné. Najradšej by si strhol masku, ktorá mu ešte pred